

Za gospodarje

Maribor, dne 6. maja 1936.

Ivan Dolinšek, Kamnica.

Nekaj ni prav!

Slovenci imamo toliko društev in organizacij, da v tem tekmujeemo z najboljšimi kulturimi narodi. Skoro vsak stan je že organiziran, vrhu tega pa je na delu že ogromno število raznih gospodarskih, kulturnih in dobrotelčnih organizacij. Do tu je vse v redu in prav, prav pa ni, da posamezna društva prav nič ne izbirajo v sredstvih za dosego svojega namena. Namen nikdar ne posvečuje sredstva, to je pravilo za vsakega katoličana in nikakor ne more biti prav, če se zbira denar za katerikoli, še tako koristen namen potem veseljačenja, ki traja celo noč in še dalje v naslednji dan. Dobiček take prireditve pač daleč ne odtehta ogromne moralne in zmotne škode.

Naš pisatelj Milčinski je v svojih povestih bičal take in enake prireditve po mestih in trgih. Žal ni ostalo to omejeno samo na te kraje, marveč se širi kakor kuga tudi po podeželskih vaseh in to v času, ko bi bilo to najmanj pričakovati, ko nas vendar vse stiska breme nesrečne krize. Lansko leto sem zgodaj v jutro korakal skozi kmečko vas. Iz bližnje gostilne je prišla cela tropa fantov in deklet od neke celonočne »kmečke kulturne prireditve«, saj tako so jo označevali veliki in kričeči lepaki. Par korakov pred menoj je šla kmečka ženica z molitvenikom v roki. »Mama, vi greste pa gotovo k maši, molite tudi za mene, ker sem grozovit grešnik, pa nimam časa, da bi sam molil«, je dejal eden izmed družbe in cela družba nadebudnih deklet in fantov se je med krohotom odzibala dalje. Kam je zaplul del naše mladine v času, ko so bila razpuščena skoro vsa prosvetna društva in je bila »odgoja« večinoma v rokah — »nacionalnih« in »kmetijskih« ljudi?

Denar, nabran pri takih prireditvah, pa tudi božjega blagoslova nima. Poznam neko društvo, ki kar vrstoma prireja celonočne prireditve, katere pogosto proti

jutru končajo, vsa pod krinko, da se rabi denar za plemenit namen društva. Z društvenim vozom so se nekoč peljali na izlet. Med potjo treščijo s celo vprego v obcestno hišo. Posledica: ubit konj, razbit voz in več ali manj poškodovani udeleženci. Namesto voza si je društvo za potrebe svojega namena kupilo avto. O praznikih ob času dopoldanske službe božje so napravili — avtom izlet. Med potjo treščijo — obcestni kamen. Popolnoma razbit avto, dva življenjsko nevarno ranjena, vsi drugi pa tudi več ali manj poškodovani; prst božji pa je v tem: zdravo kožo je otnesel le eden izmed osmih mož, in sicer tisti, ki je bil zjutraj pri sv. maši.

V boj zoper rjavega hrošča!

Škoda, ki jo povzroča škodljivca sam in njegove ličinke, je ogromna, ker posebno ličinke podjedajo korenine raznim kulturnim rastlinam, a hrošč pa ogloda drevo do golega. Da se ubranimo tega nevarnega škodljivca, je potrebno skupno in splošno zatiranje takoj ob pojavu prvih rojev. Najuspešnejše pokončamo škodljivca na ta način, da ga v zgodnjih jutranjih urah otresamo iz drevja in pobijamo. Takrat namreč čepi mrcina radi hladnejših noči napol strpnjen po listju raznega drevja. Pobrane hrošče poparimo z vrelo vodo.

V boju zoper tega opasnega škodljivca pa mora biti vse na nogah. Vsaka občina, vsaka vas, vsaka hiša in vsak posameznik se mora udeleževati pri pobijanju in zatiranju, ker le v skupnem pokončevanju ga bo mogoče iztrebiti in obvarovati kulture pred napadom. Glavno je, da zatremo hrošča, ker če ne bo njega, tudi ne bo njegove škodljive zalege.

Radi tega priporočam, da se uvede po občinah smotreno in preudarno zatiranje tega nevarnega škodljivca, kar se mora nadzorovati. Samo v dobro organiziranem pokončevanju bo mogoč večji uspeh, ker

igra ravno pri tem škodljivcu organizirana zatiralna moč in sila največjo vlogo.

Ker je pričakovati letos večji napad tega školjivca, se mi zdi potrebno opozoriti pravočasno na smotreno organizacijo zatiranja.

Inž. Rado Šturm.

Ljudski pravnik.

Odstop od pogodbe o dajtvi prevžitka.
C. Zernec. — Dva priletna zakonca sta sklenila z nekim svojim sorodnikom dogovor, da ju bo do smrti preživljal, za kar mu plačata 5000 Din in ima podedovati to, kar bi po smrti zadnjega ostalo. Zakonca sta bila le mesec dni pri tem sorodniku, nato pa sta se preselila k Vam ter se z Vami dogovorila, da ju Vi oskrbujete do smrti, za kar sta Vam izročila dve johi zemlje. Omenjeni sorodnik Vam je poslal račun za enomesečno oskrbo ter za stroške prevoza. Vprašate, ali sme tudi dogovorjenih 5000 Din terjati. — Pogodba, ki sta jo sklenila zakonca s sorodnikom, se zamore razveljaviti le sporazumno, razen ako je sorodnik kriv, da zakonca ne moreta pri njem obstati. Ako zakonca samovoljno odideta in na poziv sorodnika, da jima je prevžitek na razpolago, ne gresta ponj in ne izrabita stanovanja, sme sorodnik terjati dogovorjeno protidajatev (5000 Din in dedščino). Mora si sicer odračunati, kar si je prihranil, ker prevžitka ni dajal, vsekakor pa smet terjati tudi izgubljeni dobiček. Vam seve ni treba ničesar plačati, razven ako bi sorodnik spodbijal pogodbo, s katero sta zakonca odsvojila svoje premoženje in bi se zadevna sodba tikala tudi onih dveh johov zemlje, ki sta ju zakonca Vam izročila.

Dota. J. S. — Pod doto se razume tista imovina, ki jo žena ali kdo drugi za njo izroči ali zagotovi možu zaradi olajšanja potroška, združenega z zakonsko zvezo. Ako skleneta pogodbo, tičejo se dote, bodiča zakonca med seboj, je za njeno veljavnost potrebna oblika notarskega akta, ker je to ženitna imovinska pogodba. Če žena izroči možu »doto« brez prejšnjega dogovora v obliki notarskega akta, tedaj dotična imovina, ki se je izročila kot dota, ni »dota« v smislu § 1218 obč. drž. zakona, marveč ostane prosta imovina žene, o kateri se domneva — dokler žena temu ne ugovarja — da jo je žena pove-

čila možu v upravo. Ako pa kaka tretja oseba (n. pr. oče neveste) izroči možu določeno imovino kot doto, tedaj je s to imovino ravnati kot z doto, čeprav se dogovor ni sklenil v obliki notarskega akta. To je mnenje znanstvenikov in sodnih odločb do leta 1918. Ni nam znano, da bi bilo naše najvišje sodišče že kedaj sodilo v taki stvari in izreklo svoje mnenje.

Potrdilo o sprejemu dote je veljavno le, ako je izdano v obliki notarskega akta. Ako mož ni dal potrdila v notarski obliki, ga lahko od njega zahtevate po § 1426 obč. drž. zakona; stroške mora trpeti upnik (mož), ako ni drugače dogovorjeno. Ako mož ne bo dal pravega potrdila z lepa, ga boste pač morali s tožbo k temu prisiliti. Potrdilo se kot pobotnica kolekuje s $\frac{1}{2}\%$ vpisanega zneska (v Vašem slučaju z 250 Din). Za slučaj, da se uvede o imovini moža stečaj (konkurz), je za ženo in njene pravne naslednike zelo važno, da ima v rokah veljavno, to je v obliki notarskega zapisa izdano potrdilo o izročitvi dote. § 54 stečajnega zakona namreč določa glede terjatev prezadolženčeve žene: »Činjenico, da se je možu-prezadolžencu, resnično izročila dota, more dokazovati žena samo z listinami, ki so bile izdane v obliki, predpisani z zakonom, še ob času, ko je bila dota sprejeta, ali najkasneje dve leti poprej, ko je bil konkurz uveden. Datum zasebne listine, s katero se potrjuje prejem dote, ne daje sam ob sebi zadostnega dokaza.«

Pravice moža glede dote. Jožef Sobčan. — Dokler trajajo zakonska skupnost, gre možu uživanje dote in tega, kar ji priraste. Ako je dota dana v gotovini, v odstopljenih terjatvah ali potrošnih stvarih, mu gre polna lastnina. Rači tega mož lahko s sprejeto doto plača svoje dolgove, zdravnike in razsipava denar. Pomoč Vam daje § 1245 občega drž. zakona, ki določa: »Kdor izroči doto, je upravičen, ob izročitvi ali ako nastopi pozneje nevarnost, zahtevati primerno zavarovanje od tistega, ki jo sprejme.« Ker Vi za tako zavarovanje ob izročitvi dote najbrž niste poskrbeli, ga skušajte doseči sedaj, če mogoče mirnim potom, ako pa se bo mož branil, ga boste morali prisiliti s tožbo. K tožbi ste upravičeni Vi, ki ste doto izročili, pa tudi Vaša hčerka-žena, ako si niste Vi ob izročitvi dote izgovorili, da

ima dota po moževi smrti pripasti Vam nazaj. V tožbi bo treba dokazati spremembo premoženjskega položaja moža napram času izročitve dote. Ta sprememba izhaja že iz »nevarnosti«, ki jo je tudi treba dokazati, to je iz posebnih, objektivno ugotovljivih okolišnosti (zapravljanje, dolgovi moža, slaba uprava), ki utemeljujejo možnost izgube ali zmanjšanje vezanega premoženja. Zahtevati smete le primerno zavarovanje, to je tako, ki odgovarja višini dote in ne presega vrednosti premoženja moža. V zavarovanje služijo različna sredstva: hipoteka, poroki, zastava.

Dota ob smrti moža. Isti. — Po zakonu pripade dota po smrti moža njegovi ženi, ako pa ona umrje pred njim, njenim dedičem. Ako se hoče, da so ona ali njeni dediči od dote izključeni, je treba to izrečno določiti. Kdor je prostovoljno dal doto, si sme izgovoriti, da pripade po moževi smrti njemu nazaj. — Ako v Vašem slučaju, kjer ni bilo posebnega dogovora, umre mož pred ženo, da lahko slednja vpisati svojo terjatev na vrnitev dote 50 tisoč Din v smrtnico. Mati moža po zakonu (to se pravi brez posebnega dogovora ali pravnega naslova) ni dolžna plačati teh 50.000 Din. Plačal se bo ta znesek iz zapuščine, v kolikor je bo, odnosno niso na moževih nepremičninah že vknjiženi eventualni drugi upniki. Mati moža seve lahko prevzame s posebnim dednim dogovorom zapuščino v naravi in se zavže izplačati 50.000 Din. Žena-dedinja naj pri dogovoru zahteva dovoljenje vknjižiti to terjatev na posestvu matere-prezemnice.

Kdaj mora mož doto vrniti? Isti. — Pred razvezo ali ločitvijo zakona mož ni dolžan vrniti dote. Ako se zakon razveže, ali izreče neveljavnim, mora doto vrniti brezpogojno. V slučaju nesporazumne ločitve zakona lahko zahteva — ako je bil zakon ločen iz krivde obeh zakoncev — vsak, ako pa iz krivde le enega, tedaj le drugi zakonec razveljavo ženitne pogodbe in vrnitev dote. V slučaju sporazumne ločitve zakona pa zakonca sporazumno določita usodo ženitne pogodbe, odnosno dote. — Ako mož dote ne bi vrnil vzlic temu, da bi se ta njegova dolžnost ustanovila v sodbi ali sodni poravnavi, lahko izvršilnim potom vknjižite zastavno pravico za zadevno terjatev na moževih ne-

premičninah, ako sam vknjižbe ne bi hotel dovoliti.

Stroški pravde so odvisni od višine spornega predmeta. V gornjem slučaju se bo vrednost spornega predmeta določila po znesku terjatve, ki naj se zavaruje. Če pa je vrednost posestne polovice moža (v Vašem primeru bo najbrž treba zahtevati hipoteko, ko mož nima druge imovine), manjša od terjatve, ki naj se zavaruje, se bo vrednost spornega predmeta določila po vrednosti moževega posestva. Ker bo vrednost znašala gotovo preko 12.000 Din, je predpisano zastopstvo po odvetniku. Pri vrednosti spornega predmeta 50.000 Din znašajo odvetniški stroški za tožbo samo 1000 Din, za prve pol ure razprave 1000 Din, za vsako nadaljno poluro 500 Din. Sodne takse znašajo: za tožbo od prve pole 30 Din, od nadaljne 15 Din; za pripravljalne vloge enako; za razpravne zapisnike na prvi instanci od prve pol ure 15 Din, od vsake nadaljne polure po 30 Din; na višjih instancah od prve pol ure 30 Din, od vsake nadaljne pol ure po 90 Din. Za sodbo vsake instance je treba plačati 510 Din.

Gospodarske zanimivosti.

Gozdno vprašanje v Slovenski krajini. Če zasledujemo gozdno vprašanje pri nas, bomo uvideli, da se gozdovi od leta do leta krčijo, ker se samo izsekava, ponovnih nasadov pa ne vidimo nikjer. Črni log, ki je bil poln krasnih hrastov, je posekan in le nizko grmovje je sedaj na mestu prej tako krasnega gozda. Dobrovniški log se črpa, Kobiljanska gošča se izsekuje, nad Bogojino so pred leti veliko izsekali. Gozdovi pri nas so večinoma bili v rokah veleposestnikov, le malenkosten del je bil v rokah kmetov. »Našička« je pač izsekavala in izvozila ogromno lesa. Če se je izsekavalo, bi se vsekakor moralo tudi takoj ponovno nasajati mladike, ker se nam lahko zgodi, da bomo ostali brez lesa. Slovenska krajina, ki je bila nekdanj polna gozdov, se sedaj zdaleka ne more ponašati s tisto zadostno količino potrebnega lesa in kuriva. Nujno je, da se začne sistematično gojiti gozd, sicer se nam lahko zgodi, da bomo morali uvažati les iz drugih pokrajin, ko smo ga pred leti še izvažali. Gozdovi se pri nas niso gojili, kot bi se morali. Treba bo za-

četl z dobrim oskrbovanjem gozdov. Pri nas si skoro ne moremo misliti kmetije brez gozda. Vsak umen gospodar stremi dandanes za dobrim gozdom, kar je pač najlažje pot do denarja. Sicer pa o tem več drugič.

Gospodarska obvestila.

Podružnice Sadjarskega in vrtnarskega društva obeh srezov Maribor levi in desni breg imajo v nedeljo dne 17. maja, ob 10. uri dopoldne, skupno zborovanje na naši Vinarski in sadjarski šoli v Mariboru. Ker se bodo obravnavala razna aktualna ter važna vprašanja, ki se nanašajo na pospeševnje sadjarstva in vrtnarstva ter sadne trgovine v tem okolišju, je v interesu vsake posamezne podružnice, da se udeleži zborovanja po čim večjem številu svojih odbornikov in ostalega članstva.

Vrednost denarja. 1 ameriški dolar je Din 43.54, 1 nemška marka Din 17.54, 1 švicarski frank Din 14.27, 1 angleški funt Din 217.35, 1 avstrijski šiling Din 9.70, 1 francoski frank Din 2.88, 1 čehoslovaška krona Din 1.81.

Dopis.

Sv. Jakob v Slov. goricah. Sadjarska podružnica, oziroma njen odbor se ne more prav usidрати. Neke sile ga hočejo vreči, zato sklicujemo ponovni občni zbor, ki se vrši v nedeljo dne 10. maja.

Kupujmo v Nemčiji — kmet nam bo hvaležen.

Iz raznih polemik v našem dnevnem in strokovnem časopisju je zadostno nazvidno, da bi morali tudi kupovati v Nemčiji, če hočemo obdržati in razširiti plasiranje naših agrarnih produktov na nemškem tržišču, ki je za nas življenjskega pomena.

Kakor izvemo iz krogov naših sadnih izvoznikov, nameravajo isti predložiti našim merodajnim oblastem spomenico, v kateri bodo naglašali in zahtevali, da se že uvedena kontrola uvoza izvaja najstrožje in da bodo tudi državne oblasti brezpogojno gledale na to, da se krijejo v bodoče tudi vse državne dobave v Nemčiji.

Ravno sedaj se zopet razpravlja v ministrstvu pošte o nabavi novih radio in

relais postaj za mesta Belgrad, Zagreb, Skoplje in Split, a še n i padla odločitev, če bodo oddane te nabavke v iznosu od približno 36 milijonov dinarjev v Nemčiji ali ne.

Če gledamo na to vprašanje z ozirom na zadostno znane težkoče jugoslovansko-nemškega kliringa z vsemi njenimi težkimi posledicami za naš izvoz agrarnih pridelkov iz čisto narodnogospodarskega stališča, bi bilo pač popolnoma samo ob sebi umevno, da bi se tudi ta dobava pokrila v Nemčiji.

Cene in sejska poročila

Mariborski živinski sejem 28. 4. 1936. Prignanih je bilo 15 konjev, 15 bikov, 126 volov, 394 krav in 19 telet., skupaj 569 komadov. Povprečne cene za različne živalske vrste so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od 3.50 do 4 Din, poldebili voli 3 do 3.50, plemenski voli 3 do 3.50, biki za klanje 2.25 do 3, klavne krave debele 2.75 do 3, plemenske krave 2.55 do 3, krave za klobasarje 1.75 do 2, molarne krave 3 do 3.80, breje krave 3 do 3.75, mlada živina 3.50 do 3.80, teleta od 4.50 do 5.50 Din. Prodanih je bilo 310 komadov.

Zagreški tedenski sejem. Dogon in kupčija na zadnjem tedenskem sejmu sta bila slaba, ker je bil na dan preje veliki Markov letni sejem. Zelo mnogo pa je bilo na trgu pujskov, po katerih so zlasti povpraševali tuji trgovci. Pujski so se zato podražili za 100 Din za žival. Dogon in prodaja živine: 5 bikov, 76 krav, 22 junice, 24 volov, 20 juncev, 54 telet, 48 konj in žrebet, 44 prašičev in 202 prašička. — Cene za 1 kg žive teže: biki —, krave za klobase po Din 2—2.25, junice za klanje po 2.75, voli 2. vrste po 3.50, bosanski po 2.15, živa teleta po 5.75—6.25, zaklana teleta po 7.50—8.50, debeli prašiči po 6.50—7, zaklani po 9.50, prašički do 1 leta po 8.50, pujski po 60—110 Din za eno žival.

Mesne cene v Mariboru: Volovsko meso I. vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko meso II. vrste 6—8 Din, meso od bikov, krav in telic 4—6 Din, telečje meso I. vrste 8—10 Din, telečje meso II. vrste 5—6 D, svinjsko meso sveže 8—12 Din.